

1913.

# SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.  
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán  
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.  
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-  
és kliring 10,489. sz. — Helyközi feletlen 15. sz.  
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTŐ:  
**BETEON PAI**  
LAPTULAJDOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca  
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.  
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig  
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em  
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

## Te ősmagyar! — a Grabmayrok nevelnek.

Irta: **Kossuth Ferenc.**

Kedves dolgok a talányok társas-  
játékoknál; tükri fejüket rajtok a tár-  
saság tagjai, bár okosabb dolgot is csi-  
nálhatnak. Hyen kedves dologgal  
állt elő a kormány a munkapárt dele-  
gátusainak e hó 10-én tartott bizalmas  
értekezletén. A talány az, hogy miért  
kellett a munkapárti delegátusokat fel-  
ültetni azzal, hogy a hadügyi kormány  
éppen a mostani külpolitikai bonyodal-  
makkal kapcsolatos hadügyi követelése-  
kkel állt elő és azzal, hogy ezeket —  
tekintve a komoly helyzetet — honfiai  
kötelesség megszavazni. Miért kellett  
nyomban a Lukács által vállalt felülte-  
tés után Teleszkynak előállania és el-  
mondania a póthitel-követelések rész-  
letezését, melyből kitűnt, hogy ezekből  
egyetlen egy sem vonatkozik a felme-  
rült bonyodalomokra, mert egyetlen  
egyre sem kerülhet a sor az alatt az idő  
alatt, ameddig a balkán-háboru el-  
tarthat.

A két miniszter közül, melyik ül-  
tette fel jobban a delegátusokat és a  
közvéleményt? E kérdésre válaszoljon  
a jövő. Én a társasjátékban nem vet-  
tem részt, a talányok megfejtésén tehát  
nem töröm a fejemet. De mégis nekem  
egyénilag nagy kedvem van himni, hogy  
a felültetés elsősorban abban van, hogy  
a póthitel nem is arra van szánva, amit  
Teleszky elsorolt és hogy Lukács László  
arculütötte ugyan a logikát, mert a  
póthitel valódi rendeltetésére gondolt  
és erre alkalmazta megjegyzéseit, míg  
egészen másról, tudniillik a Teleszky  
által felsorolt tételekről beszélt, de  
mégis ő járt közelebb az igazsághoz,  
mint Teleszky, mert kötelességeket,  
veszélyeket stb. emlegetett, amelyek-  
nek nincs helye Teleszky felsorolása  
körén belül.

Bevallom, hogy bennem az a gyanu  
él, hogy a póthitel egy eltítkolt mozgósi-  
tás költségeinek fedezésére való. E  
mozgósítást nem akarják a külállamok  
tudomására hozni; ellenkezőleg, ameny-  
nyire csak lehet, titkolni akarják. De e  
titkolódzási kísérlet gyerekeskedés, mert  
magáról a tényről az érdekelt hatalmak  
minden bizonnyal már tudomást sze-  
reztek.

Egy másik nagyhatalom is „titok-  
ban” készül a mozgósításra. E nagy-  
hatalom: Oroszország. Ennek diplomá-  
ciája nagyhangon hirdeti a békét; de  
az orosz katonai körök már régebben  
készülnek a háborura. Ugy látszik, e  
köröknek is van egy Aufferbergje, aki  
szívesen beszél és ez nem kisebb egyé-  
niség, mint maga az orosz hadügy-  
miniszter.

E titkos készülődések közepette  
az egyszerű halandó bámulattal hallja  
az olyan kijelentéseket, mint például  
azt, hogy a balkán statusquot meg-

bolygatni nem szabad. Ugyan ki fogja  
ezt megakadályozni és miképpen? Ki  
fogja magára venni, hogy háborut vi-  
seljen azért, hogy a Balkán statusquo  
föntartassék? E célt elérni pedig háboru  
nélkül nem lehet, sem abban az esetben,  
ha a kis államok négyes szövetsége, sem  
abban, ha a Török birodalom győz.

A mi kétállamu monarkiánk,  
amelyről éppen most mondta el egy osz-  
trák delegátus (Grabmayr ur), hogy  
„befelé kelet, kifelé egy” — abban a  
kedves helyzetben van, hogy Balkán-  
állam is, nem is. Annektálta Boszniát és  
azt érte el vele, hogy azóta lett bosnyák  
jelszóva: „Bosznia bosnyákoké” To-  
vábbá mindenféle a lábára lehet hágni  
ennek a »kifelé egy, befelé kettő» monar-  
kiának és mindenféle tyukszeme van.  
Igy például a novibazári szandsákhöz  
közeledni nem szabad; az olasz tengeri  
haderőnek a Balkán-félsziget egyetlen  
pontját sem szabad érintenie stb.

Pedig a szandsákhöz ugyancsak  
közel járnak ma már a montenegróiak.  
Olaszország pedig nehezen fogja magát  
alávetetni annak, hogy bár az ok meg-  
szűnt, amely miatt az európai nagy-  
hatalmak tiltakoztak az ellen, hogy  
Törökországot máshol érintse, mint a  
libiai homoksvivatag buckáin (az ok  
a Balkán lángbaborítása volt). Olasz-  
ország mégis tűrje azt a korlátozást, a  
melyet a világ egyetlen más nagyhata-  
lma aligha tűrt volna el.

Egyszóval — hogy Berchtold gróf  
virágos szőlősmodorát használjuk —  
éppen Ausztria számára van a Balkán  
telera:va puskaporos hordókkal, ame-  
lyek felett „villámlik már a balkán  
égbolt” és valami „dörgés is hallatszik”  
onnan, amiről tudni véljük, hogy nem  
mennydörgés, hanem ágyúdörgés.

Mindez így van s ennek dacára a  
magyar kormánynak s a munkapártnak  
legkisebb gondja is nagyobb annál,  
hogy rendes és békés állapotok jöhessen-  
nek létre Magyarországon. A világon  
mindenütt, amikor oly bizonytalanság  
környez egy országot, mint amilyen  
szegény magyar hazánk körül van,  
azok, kik ezidő szerint az ország sorsá-  
ért felelősek, igyekezzenek — még  
áldozatok árán is — a belügyi viszonyo-  
kat rendezni.

Nálunk azonban nem úgy van,  
mint a világ bármely részén... Nálunk  
szabad a képviselőház elnökének össze-  
tépnie a házszabályokat; fegyveres eré-  
vel kidobatnia az országgyűlési képv-  
selőket, kik a fennálló házszabály szer-  
inti jogukat gyakorolni akarják; sza-  
bad elfogadottnak kimondania törvény-  
javaslatot, melynek még a legelső sza-  
kasztát sem tárgyalták le, szabad a meg-  
nem szavazott törvényjavaslatot szen-  
tesített törvénynyé avatni; szabad a  
képviselőház negyedrészenek kifejezett  
bizalmatlansága dacára tovább is az  
elnöki székben maradni; szabad a fel-  
háborodott képviselőket, kik lármáz-

nak, mert felháborodásuknak más jelet  
adni sem lehet, ujra, meg ujra kido-  
batni; szabad a képviselőház folyosó-  
ját rendőrsorfallal kibélelni.

A miniszterelnöknek pedig szabad  
mindennek megvalósítására fegyveres  
erőt rendelkezésre bocsátani; szabad az  
államcsínyért a felelősséget elvállalni,  
de ennek dacára a miniszterelnöki szék-  
ben maradni s ezzel bebizonyítani, hogy  
Magyarországon miniszterelnök marad-  
hat, aki államcsínyt követett el.

Te pedig, ősmagyar, akinek hazája  
egy oly valaminek a része, ami kifelé  
egy, befelé kettő és aki osztrák szem-  
előtt neveltséges vagy azért, mert pé-  
ldául oly törvényekkel, mint az 1791.  
évi X., szörszállt hasogatsz és e miatt  
a Grabmayrok veled közjogról szóba  
sem akarnak többé állani, te ősmagyar!  
vessél számat azzal, hogy saját hazád  
törvényeit magyar kezek tépik, parla-  
mented jogrendjét magyar kezek rom-  
bolják le, egyetlen védekezési eszközü-  
det, a parlamenti ellenállást magyar  
miniszterelnököd vereti le magyar rend-  
őrökkel, magyar szuronyokkal.

Csodálkozol te ősmagyar, ha a  
Grabmayrok nevelnek, mikor te tör-  
vényeidről beszélsz? Ne csodálkozzál,  
hiszen a világ látja, hogy saját fiad  
tépik szét törvényeidet, tapossák le  
jogrendedet és gátolják meg azt, hogy  
az elkövetett szörnyűségek reparáltas-  
sanak.

## Magyar nemzeti harc.

Kossuth Ferenc vasárnap beszámolóit  
tartott Cegléden, a magyarság ősi fészkeben.  
A vezért elkísérte utjában Apponyi Albert  
gróf s az ellenzéki vezérek és képviselők  
sokasága.

Negyvenöt képviselő és a választók ezrei  
előtt nyitotta meg Takács József ref. lel-  
kész a beszámoló gyűlést. Ezután Kossuth  
beszélt a városháza erkélyéről, rendkívül  
nagy hatást keltve.

— A képviselőház elnöke — mondta  
— összetörte a parlament jogrendjét, tör-  
vénybe iktatott olyan törvényt, amelyet a  
parlament sohase hozott. Ez a súlyos pre-  
cedens, mert ilyen erőszakra a jövőben min-  
denkor hivatkozhatnak. De ne adja az Isten,  
hogy ilyen jövőben büntetlenül megtörtén-  
hessen. A miniszterelnök a Ház elnökének  
rendelkezésére bocsájtotta az anyagi erőt,  
hogy az elnök elkövettesse a parlamenti  
csínyt. A parlament alkotmánya fel van for-  
gatva, mert a rendőrök a parlamentben ott-  
hon vannak. Az ellenzék ezt nem fogja tűrni  
soha. Megakarjuk erősíteni a népet, hogy  
velünk együtt harcolhasson. Megkivánjuk  
azoktól, akiknek politikai jogokat szerzünk,  
hogy hazafiak legyenek és hogy jogaikat a  
magyar nép boldogítására használják föl.

Dörgő taps és éljenzés hangzott föl Kos-  
suth szavai után. Dobai Sándor terjesztett  
ezután elő határozati javaslatot, amely sze-  
rint a népgyűlés tiltakozik a képviselők bru-  
tális kivételése ellen, követeli, hogy Tisza  
és Lukács távozzanak helyükről az ellenzé-  
ket pedig további kitartásra buzdítja. A ha-  
tározati javaslatot egyhangulag elfogadták.

Gróf Apponyi Albert szólalt fel ezután frenetikus tetszés mellett. Szerinte a multat kell jövatenni s a folytonosságot kell helyreállítani. Akik a mai helyzetet előidézték, a parlamenti esinyt elkövették, azoknak távoznok kell. Fel kell szabadítani az egész magyar népet.

Még Földes Béla, gróf Zichy Aladár, Mezössy Béla, Sággy Gyula és Bekö József mondotak tüzes, lelkesítő beszédeket és ezzel a nagyszabású népgyűlés véget ért.

## Székelyudvarhelyi Köz-mivelődési Egyesület.

Ilyen című egyesület nem volt, hanem lesz. Ki van tűzve az alakulás napja is e hó 19-én (szombaton) d. u. 5 órára, a vármegyeház kistermébe. Erre az alakulásra — személyválogatás nélkül — Székelyudvarhely város közönségét Pál István apát-kanonok, az eszme indítója és Kovács Dániel tanár hirlap útján már meghívták az előkészítő bizottság nevében.

A „Székely-Udvarhely” kéretlenül is részt kíván e szép célú egyesülés létrehozásának munkájából, mert arra közel kétévtizedes — bár szerény körben végzett — beületes törekvése jogcímet ad.

A mai holt-ponton álló társadalmi viszonyok között, teljes szívből üdvözöljük Pál István apát-kanonok, főesperes-plebános bátorságát, igazi székely nemes érzelemből fakadt zászlóbontását és őszintén kívánjuk, hogy minél lelkesebb, minél tevékenyebb és minél kitartóbb hadsereg tömörüljön kibontott zászlója alá.

Az alakítandó egyesület az iskolán kívül való oktatást vette célba s ezt részben a fennálló intézetekkel párhuzamosan s egymást támogatva másrészt pedig a hiányságot pótolva oly módon kívánja gyakorolni, hogy a közönséget a tudományok és szépművészetek fejlődéséről, azok leszűrt álláspontjáról tájékoztatja s ezzel alkalmat kíván adni a helyes irányú életmódok berendezésére.

Önként, egész lelkesedéssel állunk e nagy nemzeti cél szolgálatába és minden melléktekintetek nélkül vállaljuk a nekünk, mint a polgári társadalom intenzívebb sajtóbeli képviselőinek is kijáró munkakört.

A „Székely-Udvarhely” soha sem pályázott a magasabb régiókba való felkapaszkodásra; nem vadászta a nagyok és hatalmasok kegyeit, hogy azok árnyékából a tisztességes polgárságot meg sem látva, lekicsinyelje. De azért minden nemes, jó és helyes törekvésből egész lelkesedéssel kivette a közremunkálás részét...

Ez a társadalmi, közmivelődési mozzanat, mely véletlenül jött tudomásunkra, nem politika. Itt minden kulturális érzésű egyéneknek a tömörülésre kell törekednie — párt-és felekezeti különbség nélkül. Keressük ami összeköt és kerüljük azt, ami szétválasztana.

Ismételten üdvözöljük a derék kezdeményezést és részünkről is felhívjuk városunk közönségének jóindulatú figyelmét az e hó 19-iki alakuló gyűlésre. Legyen ott mindenki.

Kezdődjék a munka! Elég volt a tétlenségből! Éljen a kulturális magyar hazánk!

— Erdélyrészi orsz. kirakó vásárok október 21-én Várhely, Bonczhida, Gyéres, Uj-egyház, 22-én Hadad, 23-án Szászrégen, 24-én Brassó, Szilágycseh, 25-én Alsóvenicze Nagymás, Orlát, Soósmező, 26-án Buza, Erked, Magyarigen, Óradna, Szamosujvár, Szászcsór, 27-én Oklánd, Szentlászló, 28-án Erdőszentgyörgy, Jakabfalva, Kézdivásárhely, Monora, 29-én Papolez, 30-án Borgóprund, Déva, 31-én Egerbegy (Nagyküküllőm.), Gyergyóalfalu, Gyimesközéplek, Mezőbánd, Szász-nádas.

## A háboru.

Hetek óta készülődnek a diplomaták, sütköznek az eshetőségeket. Ma azonban már vér foly és a háboru összes horzalmainak képe mutatkozik. A szerb-török háboru e hó 14-én már megkezdődött.

A háboru sorsát az fogja eldönteni, hogy Törökország megbirja-e tartani Konsztantinápolyt és Szaloniki vasutvonalát.

Magyarország és Ausztria még nem avatkozik bele a háboruba; noha a szandzsákban Bjelopole meg van szállva. A szandzsák török terület és ennek megtartásáról elsősorban a törököknek kell gondoskodniok.

Csak a háborus események lezajlása után áll monarkánk elé az a föladat, hogy a Dél felé szolgáló ut elzárását megakadályozza.

Különben e hét folyamán még komolyabb események nem várhatók, mert a háborus csapatok összpontosítását egyik fél sem fejezte be.

## Az erdélyi püspök

### negyedszázéves jubileuma.

Miláth Gusztáv Károly gróf, Erdély általánosan szeretett püspöke minap ünnepelte meg papságának negyedszáz éves fordulóját.

Az egész erdélyi róm. katolikus egyházmegye hálaírást rebegett a szent Atya drága életéért és Isten áldását kérte további buzgó működésére.

Ez alkalomból a nagynevű ösök sarjadedékának, Mailáth gróf erdélyi püspöknek életét halvány vonásokban olvasóinknak bemutatjuk.

A népszerű püspök neve nemcsak hazánk szűk keretei között ismeretes, hanem messze fekvő vidékek lakóinál is szívesen emlegetett név.

Baranyavármegyének kies, dombos vidékén fekvő Bakócan, a Mailáth család hitbizományát képező birtok in pozáns kastélyában 1864. szept. 24-én született az akkori országbíró legkisebb fiúgyermek: Gusztáv Károly, akit kiváltképpen gondos, főúri nevelésben részesítettek. Középkorait magánaton végezte, mindig kiváló eredménnyel Döbrössy Alajos, jelenleg pécsi kanonok vezetése mellett. Majd külföldi egyetemen hallgatta a jogi tanfolyamot két évig, midőn megrendítő esemény hívta szülői házához. Szeretett édes atya életét kegyetlen kezek kioltották. Míghatott szívvel szemlélte atya koporsójánál forrón szeretett édes anyjának szomorú megtört alakját.

Az isteni gondviselés a bajokból nagyon sokszor igen jó, nemcsak az egyesekre, hanem a közjóra is hasznos következményeket hoz létre. Amit az ifju különben régen rejtegetett nemes lelkében, most egyszerre valóságga változtatta és belepett az esztergomi növendékpapok sorába.

Püspöke a bécsi Pazmaneumba küldötte, ahol alázatossága, szerénysége és bensőséges buzgalma folytán ugy társainak, mint előjáróinak szeretetét és becsülését vívta ki, tanulmányaiban pedig nagy szorgalommal és kitünő eredménnyel haladt előre. Ezen időben érte a kitüntetés ő felsége a király részéről, aki őt grófi rangra emelte. „Imádkozzatok mondá, üdvözlő társainak, hogy a kit a király grófi rangra emelt, Isten el ne taszítsa magától”.

Miután felsőbb tanulmányait elvégezte, ezelőtt 25 évvel, 1887. okt. 6-án magasztos, de sok önmegtágadással járó tisztséget ruháztak rá; pappá szentelték. Ő, ki kényelemben, minden földi jótól körülveve, sok előnyben részesülve, nagy kilátásokkal élhetett volna a világban, e pillanatban otthagya azt és beállott a lemondás országába. Mindenkinnek mindene lett, hogy mindenkit üdvösségre vezérelhessen.

Boldogult Simor János akkori hereceprimás az esztergomi kisebb szeminárium felügyelőjének nevezte ki. Volt növendékei nem győzik eléggé magasztalni azt a páratlan szeretetet, leereszkedést, finom elbánást, mellyel őket körülvette, nevelte és lelkiileg képezte.

Molár János komáromi apát-plebánost időközben országgyűlési képviselővé választották. Az apát helyettese az ifju Miláth lett. A komáromiak élénken emlékeznek azokra a napokra, melyeket körükbe töltött az ifju gróf.

Lelkipásztori működése határt nem ismerő munkásságban telt el, míg ezelőtt csaknem 15 évvel az erdélyi róm. kath. püspöki székre emelkedett. Mint püspök is nemcsak hívei osztatlan szeretetét nyerte el, hanem jótékonyágával, egyházépítő áldozatkészsgével valamennyi püspök közt a leg-többet tett.

## Uj gyorsvonat-pár.

Nehogy félre-értsen a m. t. olvasó. Ami zsákutcában színlődő és 1913. évi március 15-én negyedszázados évfordulóját betöltő vicinálisunkról nincsen szó. Ez volt, van és lesz abban a zsákutcas stádiumbar, amibe boldogult Ugron Gáborunk megteremtette. Ezen már — úgy látszik — sem a báró Danielek, sem Dr. Heltai Ferenc, sem pedig a folyton betegeskedő, lemondási és visszavonulási mániában szenvedő főispánok nem segítenek. Itt elpusztulhat tőlük és mungóatyáskodásuktól ez a jobb sorsra érdemes székely anyaváros, mely valamikor a Székelyföld Athénjének méltán volt nevezhető.

Az új gyorsvonatpárt tehát a világon mindenütt beállíthatják, csak épen a héjasfalva — csikszeredai, vagy a székelyudvarhely — gyergyószentmiklósi nem. Hiszen még előbb ki kellene építenie az államnak, ahogyan azt a törvényhozás már régen elrendelte. De a kormány ellenzi, nem építi, hanem engedi, hogy itt senvedjen, itt pusztuljon a székely vagy jobb hazába vándoroljon.

E helyett kilátásba van, hogy a brassó — budapesti vonalon május 1-től új gyorsvonatpárt indulnak, mert az a túlszűfoltás, mely ez uton tapasztalható, tovább nem tűrhető.

Természetesen az apahida — marosvásárhely — székelyudvarhely — sepsiszentgyörgy — konstancai világforgalmi vasut ügye is elhallgatott. Pedig ezt előbb-utóbb meg kell építeni, ha a székelyeket mesterségesen innen, a keleti határvédő pontról kiirtani nem akarják.

A predeál — budapesti és budapest — predeáli új gyorsvonatpárra égetően szükség van, de ez a székelységet nem fogja boldogítani; annál kevésbbé a rettenetes szegénységből és kulturálanságból kirántani.

Ezt jól tudják a fennebb említett munkapárti vezeték. Azonban közvetlen érdekük nem sürgeti és így az összeséget könnyen feledik.

No, de majd mi is következzünk. Szükségük lehet még a népre s annak bizalmára (!) és akkor eszükbe juttatjuk nemtörődömségüket, ami veszedelmeknek egyenesen okozója.

Ezt jó lesz megjegyezni a struccoknak, kik minden jogos felszólalást mélységes hallgatással és arkádiai tétlenséggel lenyelnek.

— Fogorvos. Perl József Amerikan Dentist e hó 14-én Székelyudvarhelyt volt s miután a „Budapest”-szálló még maig sincs rendben, kénytelen volt elutazni és idejövételét későbbre kalasztotta. Bizony nagy hátrány városunkra, hogy a „Központi”-szálloda megszűnt és a „Budapest”-szállodát egész nyáron építették s így az ide érkező közönség elhelyezéséről kellő módon nem gondoskodhatunk.

## Hazafias érzületem azt parancsolja...

Justh Gyula, a függetlenségi és 48-as párt kuruc magyar vezére — hála Istennek — frissen, egészségesen kikelt beteggyábjából. Cegléden csatlakoztak Kossuth és Apponyi is a dicsőséges nap után s együttesen vonultak a fővárosba, hol diadalmas örömmel üdvözölte őket a felséges nép.

Elindulásuk előtt azonban Justh így szólt a ceglédiekhez: addig fogunk küzdeni, míg valósággá nem válik az, hogy a nép szava — Isten szava!...

Mielőtt Justh Gyula Tornyaról a fővárosi csatatérre indult volna, azelőtt megírta levelét egyenesen a királyhoz, akinek ezeket mondja:

Felséges Uram, királyom!

Felséged magyar Formányának elnöke f. évi június 24-én kelt felségfolyamodványomat, melyben arra kértem Felségedet, legyen bírja annak, vajjon a kérvényben felsorolt indokokra való tekintettel a belső titkos tanácsosi méltóságot a Trón és Haza közös javára viselhetem-e, vagy nem, azzal küldte vissza, hogy előterjesztett kérelmem intézkedéstételre nem alkalmas.

Hivatkozott felségfolyamodványom benyújtása, illetőleg visszaérkezése óta azonban a magyar politika eseményei, — sajnos — nemhogy eloszlattak volna, de sőt tetemes mértékben fokozták elintézetlenül visszaküldött felségfolyamodványomban kifejezett aggodalmaimat és kételyeimet. A vérlázító erőszak, a szomorú, végzetes alkalmánypírás azóta újra, meg újra megismétlődött és szakadatlan folyamatban van. A végig sértegetett nemzetnek a törvénytelenégek egész sorozatával kell lép'enyomon szembeszállania. A felborított jogrend helyébe lépett — legfelsőbb jóváhagyással és helyesléssel — az ököljog, a nyers erőszak.

Az értelmi szerzők és a végrehajtók többszörösen kiérdemelt súlyos büntetés helyett a legnagyobb jutalmakban részesültek, úgy, hogy ma már alkotmányunk, a törvénytisztelet romokban hever és megrendült a nemzetnek az eskü szentségebe vetett hite.

Mereven a választra vagyunk tehát állítva.

Vagy egy sorban, együtt kell lennem akik Felséged kegyét, látszólag bár sikeres, de mindenekfelett törvénytelen cselekedeteikkel erőszakos, alkotmányromboló visszaéléseikkel kiérdemelni látszottak; vagy minden erőmmel utját kell állanom a trónra, nemzetre egyaránt végzetes rombolás munkájának. Alkotmányos felfogásom, *hazafias érzületem azt parancsolja*, hogy a trón és haza jól felfogott érdekében odaálljak a trónés haza jól felfogott érdekében azok közé, illetőleg ott maradjak azok között, akik el vannak tökéltve féltékenyen örködni alkotmányunk felett és azt elszántan, minden rendelkezésre álló eszközzel megvédelmezni.

Midőn tehát mindezeknél fogva a belső titkos tanácsosi méltóságról való lemondásomat az erről szóló oklevél ide csatolása mellett hódolatteljes tisztelettel bejelentem, arra kérem Felségedet, méltóztassék nevemnek a belső titkos tanácsosok névsorából való törlését kegyesen elrendelni.

Tornyán, 1912. évi október hó 8-án.

Hódolatteljes tisztelettel:

Justh Gyula.

— **Közutaink állami kezelése.** Udvarhelyvármegye területén az 1913-ik évben a felsőboldogasszonyfalva — felsőrákos — szásmogyorósi utnak vármegyénkbe eső szakasza, 4850 km. hosszúságban, állami kezelésbe kerül.

## HIREK.

— **A vármegye tanítóinak parlamentje** ma (csütörtökön) Székelyudvarhelyt gyűl össze, hogy hallassa szavát és elintézzze ügyeit. Hazafias tisztelettel üdvözöljük a nép lelkesült apostolait és őszintén kívánjuk, hogy nemes indulatu törekvéseik a mindnyájan egyért és egy mindnyájáért jelben győzzenek! Isten hozta a székely anyavárosba!

— **Negyven éves papi jubileuma** volt Kisgyörgy Sándor vargyasi unitárius esperesnek e hó 8-án. Ez alkalomból a király a Ferenc József rend lovagkeresztjével tüntette ki az állandóan 67-es politikát szolgáló, különben szelid lelkületű papot; Zichy János gróf közoktatásügyi miniszter pedig táviratilag üdvözölte. Ferenc József unitárius püspök, az unitárius egyházi főtanács, legid. Daniel Gabor és a Dávid Ferenc Egylet-választmánya Kolozsvárról szintén meleg szeretettel köszöntöttek. Az ünnepi istentiszteletet Pál Ferenc oklándi pap vezette s azután az üdvözlő beszédek egész sorozata következett a templomban. Daniel Lajos báró, Sebesi alispán, Szabady Tivadar főszolgabíró, az Udvarhelykörti és Erdővidéki Tanítóegyesületek Hegedűs Lajos elnök által, Küküllődombó, az ünnepelt faluja, Kénos, Székelyudvarhely unitáriusai, Molnár Imre bardóci ref. lelkész, Osváth Gábor úrmósi esperes, Felcsér Lukács körjegyző Vargyas, Székely Lajos a Hitelszövetkezet, Pap Mózes gimn. igazgató a székelykeresztői gimnázium és tanári kara, Dr Szolga Ferenc tanár az egykori tanítványok nevében köszöntötte. Ezeket kívül Dr Heltai Ferenc orsz. képviselő, id. Haller János gróf főispán, P. Horváth Kálmán báró és még igen sokan üdvözölték. Kiss Károly elszavalta Tarcsafalvi Albert kolozsvári igazgató-tanító, az Erdélyi Irodalmi Társaság tagjának ez alkalomra írt költeményét. Az ünnepséget gazdag lakoma, majd műsoros estély követte.

— **Segély-akció.** Mult számunkban szóvá tettük a Székely Gazdák Szövetkezetének hivatását a burgonya és törökbuza árának megfelelő szabályozása tekintetéből. Most értesülünk, hogy *Székelyhidy* Viktor kirendeltségi megbízott, vármegyei gazdasági felügyelő már lépéseket tett ezirányban és Dr Kócs Mihály miniszteri tanácsos a földművelésügyi minisztériumtól 600 kocsis törökbuza kedvezményes szállítását helyezte kilátásba, a Délvidékről. Ebből 100 kocsis törökbuza kap vármegyénk vékánként 2 K 60 filléres árrban 6—8 hét múlva. Addig pedig a Székely Gazdák Szövetkezeténél mázsánként 20 K 80 fillérért kapható törökbuza.

— **Városi közgyűlés** volt szombaton délután, mint azt mult számunkban már említettük. Az előző megnyitót után Dr Solyomossy Lajos képviselő emelkedett szólásra és a Kossuth-utcai csoportosulásokat, vasárnapi illetlen viselkedéseket tette szóvá. A híres vágóhídi állapotokról is megemlékezett s a tanuló-ifjúság korsmai szeparálásáról sem feledkezett el. Ez utóbbira szabályrendelet alkotását követeli, holott ilyen van még 1894-ből és pedig a vármegyei LII. szabályrendelet, mely a 7. §. szerint Székelyudvarhely város területére is kiterjed. A polgármester és főkapitány meglátták a szükséges intézkedéseket, de a konkrét esetek kipuhatólása nem annyira a polgárság, mint inkább az ő hatáskörükbe tartozik. Elfogadták a városi bejelentési hivatalról és a bejelentettek nyilvántartásáról alkotott szabályrendeletet. Engélyezték a villamos telep részére kért szivattyú, valamint 40 drb árammérő óra beszerzését. Heitz Vilmos elhalt virilis képviselő helyébe Sterba Ödön behívását kimondták. Kiküldötték a jövő évi virilisek névjegyzékének összeállítására a

három tagú bizottságot és két tagot az igazoló választmányba megválasztottak. Pál János elhalt városi állatorvos nyújtandó-illetményét örökösének kiutalták. A tűzoltóságot fejleszteni kívánó Dr Ferenczy Béla alkapitány kiküldését nem fogadták el. Befelezésül azonban 1451 K behajthatatlan pótdótot töröltek.

— **Kártérítési pör.** Tudvalevő dolog, hogy a Lukács-kormány a szokimondó, befolyásolhatatlan ellenzéki lapokat a jog és törvény ellenére kitiltotta a vasuti pályaudvarokról. E lapok közül a „Pesti Napló” kártérítési pört indított az államkincstár ellen. A kincstár hatásköri kifogást tett és azt vitatta, hogy a kereskedelmi miniszter jogellenes cselekménye a polgári bíróság által fölül nem bírálható. Az érdekes kérdésben a budapesti törvényszék e hónap 8-án tartott tanácsülésben döntött és úgy határozott, hogy a kincstár hatásköri kifogásait elutasította és a maga hatáskörét megállapítván, alpereseket a költségekben elmarasztalta. A kormánynak tehát az a kísérlete, hogy a sajtótörvénybe beleütköző önkényes eljárását a független bíróság ítélete alól elvonja, meghiúsult.

— **A kávéháztulajdonos felelőssége.** Balassa Ármin szegedi ügyvédnek a fővárosi Vigadó-kávéházban ellopták a telkabóját és a botját. Az ügyvéd, miután kárát nem akarták megtéríteni, pört indított a kávéház tulajdonosa ellen. A kártérítési pört úgy a budapesti járásbíróság, mint a törvényszék előtt megnyerte. *Evva* Lajos kávéháztulajdonos azonban nem nyugodott bele az ítéletbe, hanem felülvizsgálati kérelmet adott be a budapesti ítéletáblához. A tábla a két alsóbíróság ítéletét jóváhagyta és elutasította a felülvizsgálati kérelmet. Megokolásában kimondotta a tábla, hogy a kávéháztulajdonos felelős azokért a tárgyakért, melyeket alkalmazottai a vendégektől megőrzés végett átvesznek.

## Irodalom.

**Panoptikum.** A Tábori Kornél szerkesztésében megjelenő Nagyharang (Újságírók Könyvtára) című vállalatnak most hagyta el a negyedik kötete a sajtót. Az új kötet címe Panoptikum, a szerzője pedig Lakatos László akinek ezuttal az első könyve is. Komoly, a mindennapi formáktól és sablonoktól lényegesen elütő írói és újságírói munkásságnak a terméke van ebben a könyvben. Lakatos László a Panoptikumban a címhez képest mindent ad. Emberekről portrékat rajzol, utleírásokat ad, társadalmi kérdéseket bemutat és megvitát, leír, elbeszél és gunyolódik, méltat vagy érzeleg, amint ezt ennek a kis könyvnek nagyon is sokféle témája éppen megkívánja. A könyvben egybefoglalt tizenkilenc fejezet mindegyikében ugyanaz, a dolgokat különös, kissé maliciózus szempontokból megítélő egyéni hang vonul végig, de azért mind a tizenkilenc cikk más. Mindegyik érdekes, szórakoztató és ha magasabb szempontokat is tartalmazó, azért sehosem nagyképpen oktató. Szóval igazi olvasmány ez a könyv, amely mindenkinéki szól. Uralkodók, püspökök, katonák, artisták, parasztok, társaságbeli asszonyok és kurtizánok, életének legfényesebb ormai és legsötétebb odoi, mind benne vannak ebben a könyvben. A panoptikum legnagyobb érdeme és sikerének föltétlenül biztosítéka, hogy jó, érdekes, gyakran izgató munka. A könyv, amely speciálisan igazolja Tábori Kornél könyvtárának értékét és kívánatoságát, Földes Imre színes címlapjával mindössze egy koronáért kapható minden könyvesboltban.

**OLVASSUK** és terjesztük szük mindent a függetlenségi lapokat! Ezek védik jogainkat, küzdenek a hazáért.

## Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegében szívesen segítünk. Hirdetőknel történő be-  
vásárlásainál és megrendeléseinel a **«SZÉKELY-UDVARHELY»** c. ujságot felemlít eniszíveskedjék.

## BOR!

**Fernengel Gyula székelyudvarhelyi boragykereskedő.**

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

**Bélyegzők és pecsétnyomók** mindenféle kivitelben gyári áron pontosan, hibátlan-szövegesséssel kaphatók „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv-és papír kereskedésében) Székelyudvarhelyt. Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

## Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és boragykereskedők **Medgyes.**  
Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitérő sajáttermés és vörös borok.



**6000 ajándékóra**

Reklám céljából fent jelzett mennyiségű órát ajándékozunk a Székely-Udvarhely lap olvasóinak. Csakis a legelegánsabb, — kívánat szerint — uri vagy női alaku „Noblesse” precíziós órák kerülnek szétküldésre Irjon azonnal, amíg a készlet tart: **Hans Schmitz, arany és ékszerárúháznak** — Wien, XIV. Graumannsgasse 38.

## Mit

főz ma? Ez a háziasszony legnagyobb gondja. A legügyesebb háziasszony is gyakran zavarba jön ennél a kérdésnél. Ilyenkor jó, ha kéznél van a „Háztartás Könyvtára”, de hasznos akkor is, ha meg akarom tudni, hogy mit is

## főzzek

olyat, ami izletes, olcsó és egészséges. A Háztartás Könyvtára most megjelent 20 pompás kötetét mindenki ingyen kapja meg, aki legalább félévre hat koronával előfizet a „Háztartásra” Ne halassza

## holnapra

a magyar asszonyok e kiváló közlönyének a megrendelését, hanem még ma kérjen ingyenes mutatóvány-számot a „Háztartás” kiadóhivatalától. Budapest, VI. Eötvös-utca 36.

## Eladó véredek.

Két darab 8 hónapos him és nőtény véreb, mely, Frigyes főherceg vérebével volt párosítva, mind a kettő garantált tiszta faj, semmi szépség hibájuk nincs — 300 és 200 koronáért eladó. Cim: özv. **Kerbolt Ferencné VINKOVCE** (szerén.várm.) Florian u. 6. sz.



130 saját fiókraktár a bel-és külföldön

**Élsőrangú elegáns és jutányos a Turul-Cipő**

**Turul-cipőgyári r.-t.**

A monarchia legnagyobb cipőgyár

**Temesvár**

Fiók üzlet Székelyudvarhely

Kossuth-utca 9.

**Udvarhelyvármegye Nemes Csáládjai.** Szerkesztette: Pálmay József. Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható: **Betegh Pál** könyvkiadónál

Székelyudvarhelyt. E diszesen kiállított, az egyes családok címerével illusztrált mű, igen becses család-történeti adatokat tartalmaz.

### SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhely vármegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedésénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

### Endre Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapírok és borítékok, levél-kártyák, vász- Képes levelezőlapok 20-féle helybéli felvetel, leveledpapírosok stb. Nagy választék tájképes virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Allandóan kaphatók mindenféle

### kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkesítő, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

### NYOMTATVANYRAKTÁR

### KÖNYVNYOMTATO- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

## BETEGH PÁL

### KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle szintű, nagyságu, sulyu és minőségű irodai és

### PAPIRÖSÖK

vonalzott és sima leveledpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, esomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befűző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemez-papírok minden sulyban. Hangjegypapírok. Sorvezetők.

### Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfűzetek, rajzfűzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozet-papírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák. Debány-ésszivartárcák bőrből és fémhöz. Bortárcák, pénzes-erszények okmány és írománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

### KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

### könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró-tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszáraz, dísz-tollszáraz. Ironok, fekete, színes és másoló-ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, esavarironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. Kreták, iskolai, kávéházi és fajelző kreták, színes kreták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy és ruhajelző tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztó, titbronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hang-goló-sipok és orgonák. Monogramok fehérnemű és leveledpapírjelzésre. Kezi nyomda. Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémhöz, erdeszkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megye elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár tömbök (Block), darca és szelvénykönyvek.

### Körzök,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszák, tolltokok, itató-deszák, olaj-szfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-césze, íromappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyegszögek, képesok stb